

Voorlopige hechtenis in Europees perspectief

Bijlage bij het rapport Voorarrest: verdachten in de cel

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Voorlopige hechtenis in vergelijking met Europa	3
1.2	Nederland als 'koploper' in Europa?	3
2	Verskillende Europese bronnen	4
2.1	Spreiding tussen bronnen in absolute aantallen	5
2.2	Spreiding tussen bronnen in het percentage	6
2.3	Het belang van definities	7
2.4	Eurostat	7
2.5	European Sourcebook	9
2.6	World Prison Brief Data	11
2.7	SPACE (The Annual Penal Statistics of the Council of Europe)	13
2.8	Verschillen in definities en cijfers	15
3	Samenvatting bevindingen	18
Bijlage 1		
	Literatuur	20
Bijlage 2		
	Eindnoten	21

1 Inleiding

1.1 Voorlopige hechtenis in vergelijking met Europa

Op 15 november 2017 publiceerden wij ons rapport 'Voorarrest: Verdachten in de cel'. Dit rapport is te vinden op onze website onder Publicaties. In hoofdstuk 2 van dat rapport constateren wij dat een zinvolle Europese vergelijking op het gebied van voorlopige hechtenis op basis van de beschikbare internationale databronnen niet gemaakt kan worden. De veronderstelling dat Nederland koploper zou zijn in Europa voor wat betreft het aandeel voorlopig gehechten in onze gevangnissen, kan daarom niet worden bewezen, noch worden ontkracht. In deze online bijlage geven wij een toelichting op de analyses die wij hebben uitgevoerd om tot deze constatering te komen.

1.2 Nederland als 'koploper' in Europa?

Regelmatig wordt beweerd dat Nederland 'koploper' is in Europa voor wat betreft aantal mensen in voorlopige hechtenis.¹ De oorspronkelijke bron van de veronderstelling van de koploperspositie is niet geheel duidelijk. In enkele stukken wordt verwezen naar het Groenboek van de Europese Commissie uit 2011.² In dit Groenboek stond ons land voor wat betreft het aantal voorlopig gehechten echter niet op een 1^e, maar op een 5^e plek onder respectievelijk Luxemburg, Italië, Cyprus en Noord-Ierland. De informatie in dit Groenboek was weer afkomstig uit andere openbaar beschikbare bronnen: Eurostat en de World Prison Brief Data. De gebruikte cijfers waren door ons echter niet te verifiëren. Wanneer wij dezelfde cijfers opzochten in de bronnen waarnaar verwezen wordt (bijvoorbeeld voor de gedetineerdenpopulatie), kwamen we op andere cijfers uit dan de cijfers die in het Groenboek staan. Een eerste blik op alle andere beschikbare bronnen gaf geen opheldering: de gebruikte definities en cijfers blijken zodanig te wisselen dat er in eerste instantie geen duidelijke lijn te ontdekken was. Daarom hebben wij nader onderzoek gedaan naar de verschillen tussen bronnen in de Europese vergelijking. De resultaten hiervan presenteren we in het volgende hoofdstuk.

2 Verschillende Europese bronnen

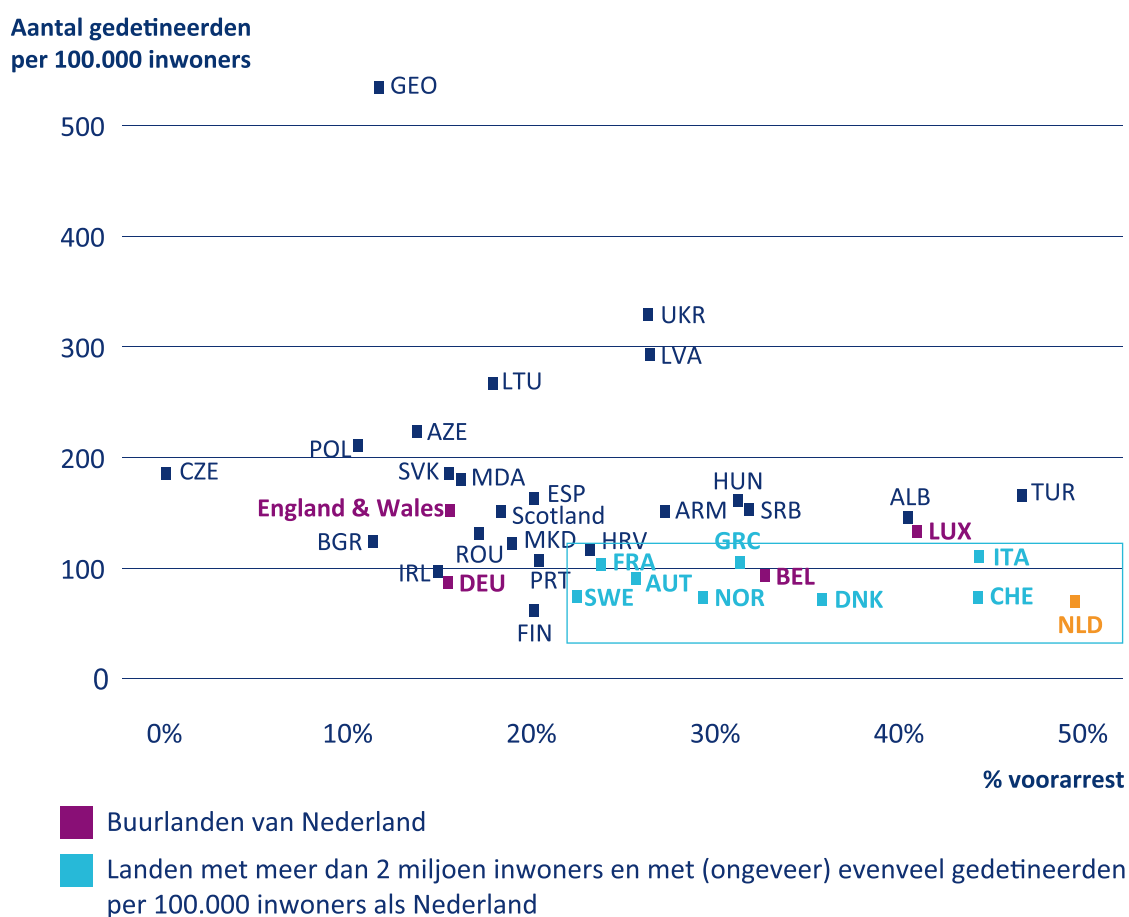
Er zijn verschillende openbare bronnen waarin informatie te vinden is over de gedetineerdenpopulatie in Europese landen, het aantal mensen in voorlopige hechtenis en de verhouding tussen beide. Om een beter beeld te krijgen van de verschillen in definities en cijfers, hebben wij de vier belangrijkste openbaar beschikbare bronnen bekeken. Dit zijn:

- **SPACE** (*Statistiques Pénales Annuelles du Conseil de l'Europe*): SPACE is een project van de Raad van Europa. Sinds 1997 worden ieder jaar door middel van een vragenlijst data verzameld bij alle lidstaten van de Europese Unie. Alle data van SPACE zijn gebaseerd op officiële nationale bronnen. De gebruikte peildatum is 1 september van ieder jaar (Aebi & Delgrande, 2012).
- **Eurostat**: Eurostat is de 'Statistical Office' van de EU en is opgericht in 1953. Zij verzamelen en analyseren cijfers van verschillende Europese statistiekbureaus (zoals het CBS in Nederland). De gebruikte peildatum is 31 december van ieder jaar (Eurostat, z.d.)
- **European Sourcebook**: Het 'European Sourcebook' is een project dat gestart is in 1996 om de misdaadcijfers van de staten van de EU vast te leggen (European Institution for Crime Prevention and Control, 2014)
- **World Prison Brief Data**: Deze database is samengesteld door het *International Centre for Prison Studies* in Londen. De data zijn samengesteld uit de officiële statistieken van de nationale gevangenisadministraties, de nationale statistiekbureaus en de ministeries van justitie (International Centre for Prison Studies, z.d.).

De gebruikte cijfers in deze bijlage hebben betrekking op 2010. Dit is het meest recente jaar waarover alle gebruikte bronnen gegevens hebben. Sommige bronnen hebben weliswaar meer recente informatie beschikbaar (SPACE rapporteert bijvoorbeeld jaarlijks), maar aangezien we een vergelijking tussen al deze bronnen willen maken, is het belangrijk dat alle cijfers betrekking hebben op hetzelfde jaar. Hierbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat de situatie in Nederlands niet meer hetzelfde is als in 2010: het aantal voorlopig gehechten is sindsdien gedaald.

We hebben in onze analyse niet naar alle Europese landen gekeken, maar naar een selectie van landen. In figuur 1 hebben we de landenkeuze visueel weergegeven. We hebben ervoor gekozen om in ieder geval te kijken naar onze buurlanden: België, Duitsland, Luxemburg en Engeland & Wales. Dit zijn de paars gearceerde landen in de figuur. Daarnaast hebben we op basis van de SPACE-data uit 2010 gekeken naar landen met meer dan 2 miljoen inwoners

en met (ongeveer) evenveel gedetineerden per 100.000 inwoners als Nederland, waarvan minimaal 20% voorlopig gehechten ten opzichte van het totale aantal gedetineerden. Dit zijn de blauw geschreven landen (die vallen binnen het blauwe vierkant).

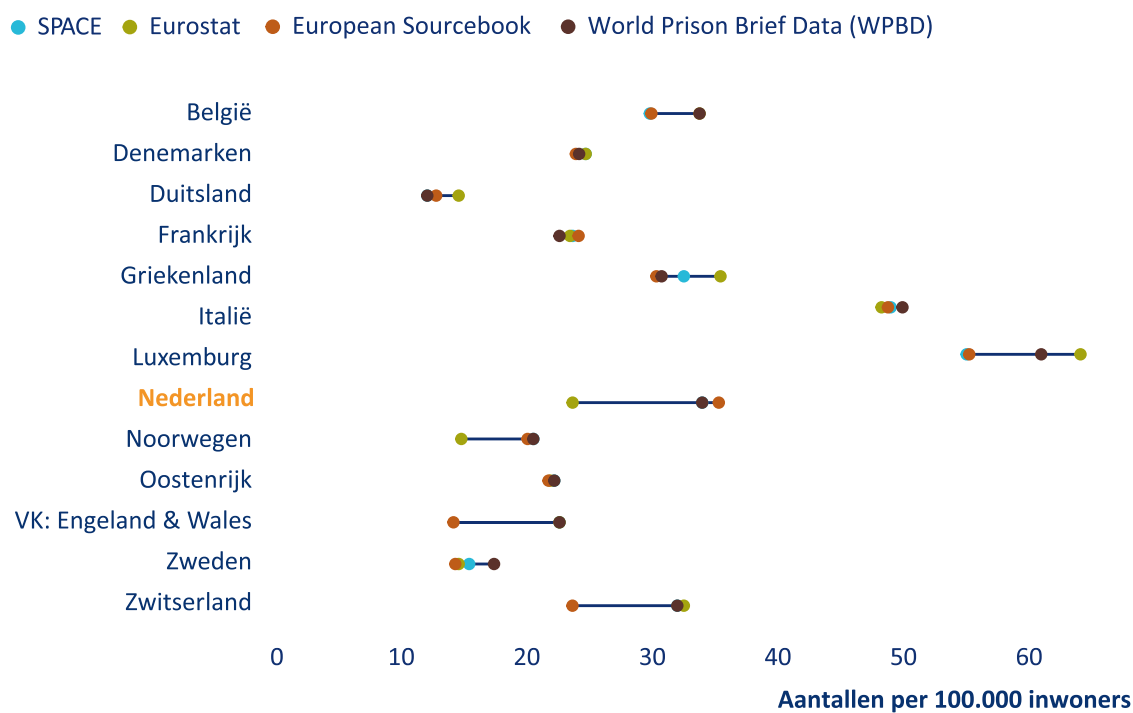
Figuur 1 Selectie van landen binnen onze analyse³

2.1 Spreiding tussen bronnen in absolute aantallen

Als we de vier bronnen naast elkaar leggen, zien we dat ze regelmatig verschillende percentages geven voor het aantal mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners.⁴ In figuur 2 is per land weergegeven welke aantallen er uit de verschillende bronnen komen.

In de figuur zien we dat voor sommige landen de verschillende bronnen meer uiteenlopen dan voor andere landen. We noemen dit de *spreiding* tussen de bronnen. We zien dat Nederland bij de landen hoort met meer spreiding tussen de bronnen. De cijfers voor Nederland variëren zelfs het meest van alle landen die we hebben meegenomen in de

analyse. Vooral de cijfers uit Eurostat wijken af van de andere bronnen: volgens Eurostat zitten er minder mensen in voorlopige hechtenis dan volgens de andere bronnen. Op deze verschillen zullen we hierna verder ingaan.

Figuur 2 Spreiding over de bronnen van voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners

2.2 Spreiding tussen bronnen in het percentage

In veel Europese bronnen wordt de verhouding tussen het aantal mensen in voorlopige hechtenis en de totale gedetineerdenpopulatie gebruikt om een vergelijking te maken tussen landen voor wat betreft de mate waarin voorlopige hechtenis wordt toegepast. Wij hebben in § 2.2 van ons rapport enkele kanttekeningen geplaatst bij het gebruik van deze maatstaf. Niettemin is dit de gebruikte standaard voor Europese vergelijkingen. Daarom gebruiken we bij onze berekeningen ook deze maatstaf.

In figuur 3 hebben we voor deze maatstaf de spreiding tussen de bronnen weergegeven. Weer is de variatie voor Nederland het grootst. De variatie op deze maatstaf is zelfs nog groter dan voor de maatstaf met het aantal inwoners. Eurostat geeft ook nu weer het laagste cijfer, namelijk 28,2%. Uit de SPACE data komt het hoogste cijfer van 48,6%.

Wij hebben onderzocht wat de mogelijke oorzaken zijn van deze variaties. Daarvoor hebben we gekeken naar de definities die de verschillende bronnen hanteren. We zullen nu eerst kort schetsen wat het belang is van de definities. Vervolgens zullen we iedere bron in nader detail bespreken.

2.3 Het belang van definities

De getoonde spreiding tussen verschillende bronnen zal mede veroorzaakt worden door verschillen in de gebruikte definities. Om deze verschillen beter te kunnen duiden, is het dus belangrijk dat we in beeld krijgen welke definities gehanteerd worden voor de begrippen waar we mee werken. We kijken naar het aantal mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners én naar het aantal mensen in voorlopige hechtenis ten opzichte van de totale gedetineerdenpopulatie, als volgt:

$$\text{Percentage voorlopige gehechten} = \frac{\text{Personen in voorlopige hechtenis}}{\text{Totaal gedetineerdenpopulatie}} * 100\%$$

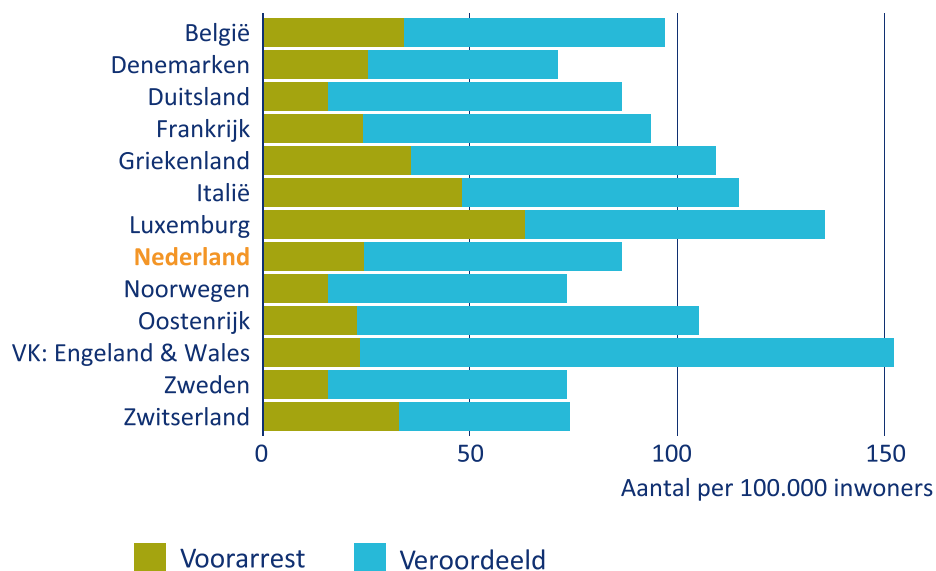
Voor dit percentage is het belangrijk dat we, naast de definitie van voorlopige hechtenis, ook zicht krijgen op de definitie van de gedetineerdenpopulatie. Het percentage mensen in voorlopige hechtenis in deze formule verandert immers als er iets verandert in de definitie van één of beide kanten van de berekening. We zullen daarom per bron ingaan op de invulling van beide definities.

2.4 Eurostat

Volgens Eurostat had Nederland in 2010 14.368 gedetineerden. Dit zijn 86,7 gedetineerden per 100.000 inwoners. Dit is een redelijk gemiddeld aantal binnen de geanalyseerde landen. Van deze gedetineerden zaten er volgens Eurostat 4.054 mensen in voorlopige hechtenis. Dit betekent dat Nederland 24,5 mensen in voorlopige hechtenis had per 100.000 inwoners. Hiermee valt Nederland in de ‘middenmoot’ van de geanalyseerde landen (een 7^e plek). Het percentage voorlopige hechtenis ten opzichte van de gedetineerdenpopulatie is 28,2%. Ook hiermee staat Nederland van de 13 landen op een 7^e plek. De ‘koplopers’ in deze bron zijn Luxemburg (63,3 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 46,7% van de gedetineerdenpopulatie), Zwitserland (33 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 44,5% van de gedetineerdenpopulatie) en Italië (48,1 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 41,9% van de gedetineerdenpopulatie). In figuur 4 is een visuele weergave van deze cijfers opgenomen. Het gele balkje representeert het aantal

personen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners. Het blauwe balkje staat voor de rest van de gedetineerden (voornamelijk veroordeelden). Bij elkaar opgeteld geeft dit de gedetineerden per 100.00 inwoners (de totale hoogte van de balkjes per land).

Figuur 4 Gedetineerden en mensen in voorlopige hechtenis volgens Eurostat (z.d.)

Om meer duiding te kunnen geven aan deze cijfers, hebben we gekeken naar de gebruikte definities.

Definitie gedetineerdenpopulatie

De data die aan Eurostat gerapporteerd worden zouden alleen criminele gedetineerden moeten bevatten, dus geen gedetineerden die vast zitten om administratieve redenen. In de toelichting wordt aangegeven dat hierin soms wat verschillen bestaan. Verder wordt aangegeven dat in sommige landen de psychiatrische instellingen (zoals TBS-klinieken in Nederland) of jeugdgevangenissen niet zijn meegenomen. In sommige landen worden bovendien personen onder elektronisch toezicht meegeteld. Over welke landen en welke categorieën het precies gaat wordt niet verder gespecificeerd.

Opvallend is dat het totaal aantal gedetineerden in drie landen niet gelijk is aan de gerapporteerde aantallen in voorarrest plus de veroordeelden. Het gaat om een verschil van 1.585 gedetineerden (Oostenrijk), 1.213 gedetineerden (België), en 24 gedetineerden (Luxemburg). Het is onduidelijk welke groepen hier extra worden meegenomen.

Definitie voorlopige hechtenis

Voor wat betreft voorlopige hechtenis worden over de verschillende bronnen grofweg de volgende categorieën onderscheiden:

1. gevangenen die nog wachten op een veroordeling;
2. schuldige gevangenen die nog geen veroordeling hebben gehad (juryrechtspraak);
3. veroordeelde gevangenen die in hoger beroep zijn gegaan of die nog binnen de tijd zitten om dat te doen;
4. nog geen laatste oordeel (zitten wel vast).

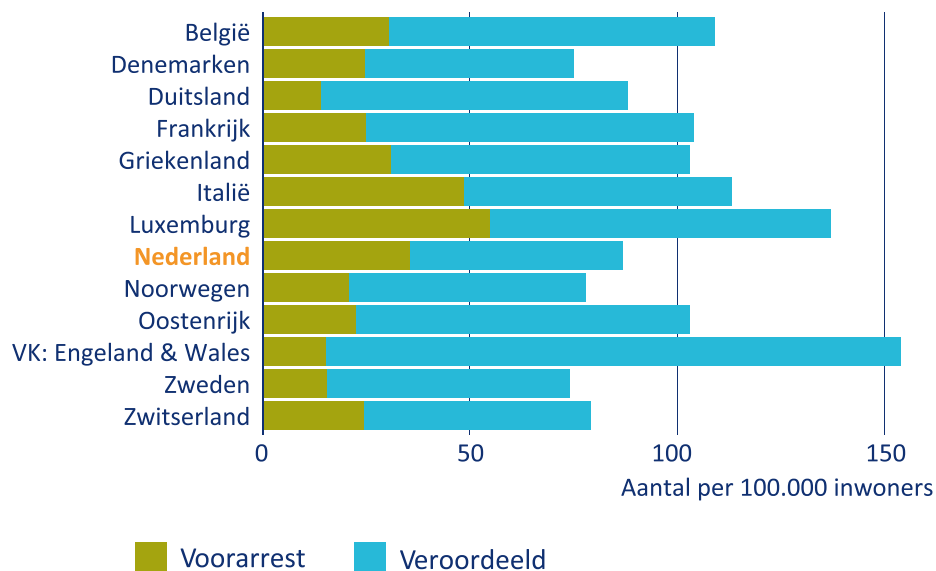
Van deze vier categorieën gebruikt Eurostat slechts de groep mensen in voorlopige hechtenis die nog geen uitspraak in eerste aanleg hebben gehad (categorie 1): *'In the joint Eurostat-UNODC data collections, only untried detainees should be included in the definition of pre-trial or unsentenced prisoners'*. Hiermee wordt dus slechts een gedeelte van de groep meegenomen die zou kunnen worden gedefinieerd als voorlopige hechtenis. Zoals we hierna zullen zien is dit de verklaring voor de relatief lage aantallen voorlopige hechtenis in Nederland in deze bron.

2.5 European Sourcebook

Volgens het European Sourcebook had Nederland in 2010 87 gedetineerden per 100.000 inwoners. Dit komt goed overeen met het hiervoor genoemde aantal uit Eurostat (86,7), en Nederland scoort dan ook weer redelijk gemiddeld (een 9e plek).

Het European Sourcebook geeft geen cijfers over het aantal mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners. Er worden alleen percentages voorlopige hechtenis ten opzichte van de gedetineerdenpopulatie gegeven. Volgens het Sourcebook was dit percentage in Nederland in 2010 41%. Nederland staat hiermee op een 2e plek van de 13 landen, onder Italië (43%). De top drie wordt afgesloten door Luxemburg, met 40% van de gedetineerdenpopulatie. In figuur 5 is een visuele weergave van deze cijfers opgenomen.

Ook voor deze bron hebben we de gebruikte definities nader bestudeerd, om zo meer duiding te kunnen geven aan de cijfers.

Figuur 5 Verdeling volgens European Sourcebook (European Institution for Crime Prevention and Control, 2014)

Definitie gedetineerdenpopulatie

In het totaal zijn naast de veroordeelde gedetineerden ook de volgende groepen meegenomen:

- gedetineerden in een jeugdinstelling (behalve in Zweden);
- personen in instituties voor ‘drug-addict offences’ (behalve in Frankrijk, Duitsland, Noorwegen, Zweden en Zwitserland);
- personen in psychiatrische instellingen (behalve in Denemarken, Duitsland, Italië, Noorwegen, Zweden en Zwitserland).

In het Sourcebook wordt ook vermeld welke groepen *niet* in het totaal zitten:

- personen onder elektronisch toezicht zijn niet meegenomen (behalve in Oostenrijk, België, Denemarken, Frankrijk, en **Nederland**);
- personen in faciliteiten die niet onder het ministerie van justitie vallen (behalve in België, Denemarken & Italië);
- asielzoekers of illegalen zijn niet meegenomen als ze vastzitten om administratieve redenen (behalve in Zwitserland).

Definitie voorlopige hechtenis

Hoewel het totaal aantal gedetineerden in het Sourcebook overeenkomt met Eurostat, komt het percentage mensen in voorlopige hechtenis niet overeen. De verklaring hiervoor ligt in de definitie van voorlopige hechtenis. In het European Sourcebook worden namelijk, in tegenstelling tot in Eurostat, alle te onderscheiden groepen mensen in voorlopige hechtenis meegenomen. De volgende groepen worden in het Sourcebook beschreven:

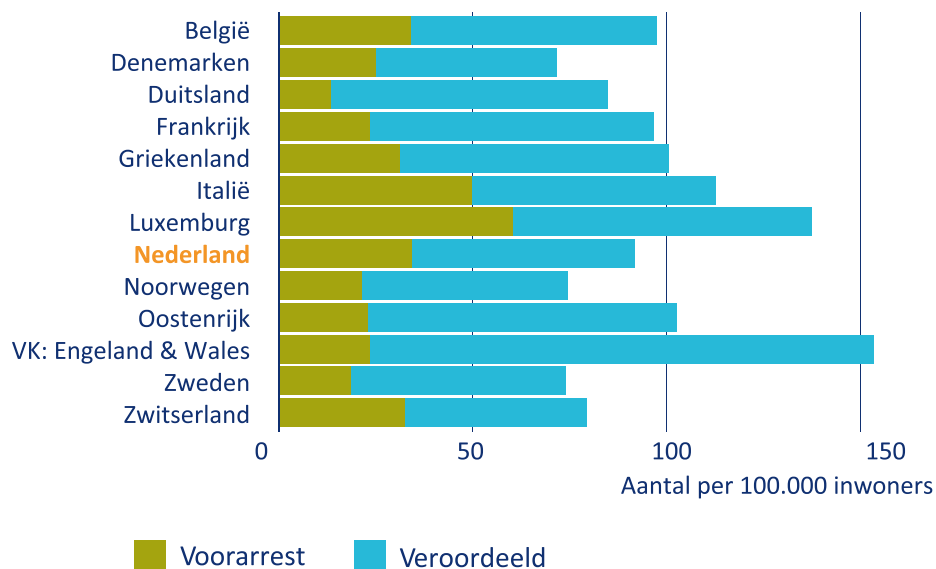
- gedetineerden die nog wachten op een veroordeling;
- schuldige gedetineerden die nog geen veroordeling hebben gehad (behalve voor Griekenland);
- veroordeelde gedetineerden die in hoger beroep zijn gegaan of die nog binnen de tijd zitten om dat te doen (behalve voor Engeland & Wales).

Dit betekent dat een grotere groep gedetineerden wordt meegeteld als mensen in voorlopige hechtenis. Hierdoor wordt het percentage mensen in voorlopige hechtenis groter.

2.6 World Prison Brief Data

Volgens de World Prison Brief Data (WPBD) had Nederland in 2010 15.235 gedetineerden. Dit zijn 91,9 gedetineerden per 100.000 inwoners. Dit is een wat hoger aantal dan in de hiervoor besproken bronnen. Het is wel nog steeds een gemiddeld aantal binnen Europa, namelijk een 6e plek binnen onze analyse.

Van deze gedetineerden zaten er volgens de WPBD 5.701 mensen in voorlopige hechtenis. Dit betekent dat Nederland 34,4 mensen in voorlopige hechtenis had per 100.000 inwoners. Het percentage voorlopige hechtenis ten opzichte van de gedetineerdenpopulatie komt voor Nederland uit op 43,0%. Hiermee zien we dat Nederland ook volgens deze bron in de top drie staat, onder Luxemburg (60,3 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 43,9% van de gedetineerdenpopulatie) en Italië (49,7 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 43,6% van de gedetineerdenpopulatie). In figuur 6 is een visuele weergave van deze cijfers opgenomen.

Figuur 6 Verdeling volgens WPBD (International Centre of Prison Studies, z.d.)

Definitie gedetineerdenpopulatie

De WPBD rapporteert een groter aantal gedetineerden dan de vorige bronnen (91,9 t.o.v. 86,7 en 87). Voor een verklaring zoeken we naar definities van de gebruikte data. In de toelichting op deze datasets staan echter geen specificaties van de groepen die zijn meegeteld in de totale gedetineerdenpopulatie. In sommige gevallen staat wel vermeld welke groepen niet zijn meegenomen. Voor Nederland wordt vermeld dat mensen in een jeugdinstituut en mensen in TBS-klinieken niet zijn meegenomen. Dit is opvallend, aangezien deze categorieën wel zijn meegenomen in het European Sourcebook. Verdere specificaties worden niet gegeven. Het is daardoor niet vast te stellen waar het verschil in de cijfers precies door wordt veroorzaakt.

Definitie voorlopige hechtenis

Als definitie van voorlopige hechtenis gebruikt de World Prison Brief Data de personen in de volgende 4 fasen:

1. de onderzoeksfase, waarin de verdachte verhoord wordt om te kijken of hij voor de rechtbank moet komen;
2. de procesfase, waarin het daadwerkelijke proces plaats vindt;

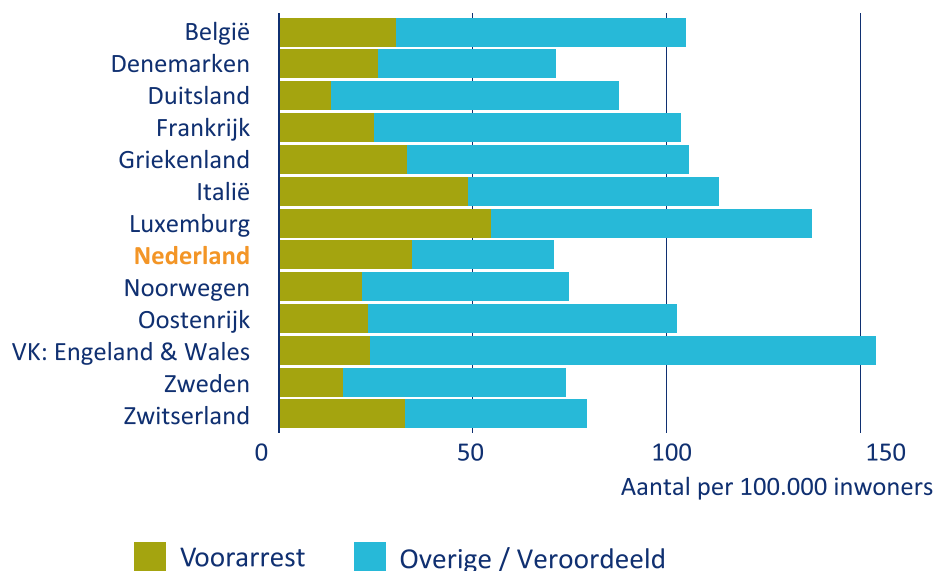
3. de fase waarin de verdachte wel schuldig is bevonden maar nog geen veroordeling heeft gekregen (convicted unsentenced);
4. de fase waarin de gevangene wacht op hoger beroep voor de eind veroordeling.

Deze definitie sluit dus aan bij de definitie van het European Sourcebook.

2.7 SPACE (The Annual Penal Statistics of the Council of Europe)

Volgens SPACE had Nederland in 2010 11.737 gedetineerden. Dit zijn 70,8 gedetineerden per 100.000 inwoners. Dit is het laagste aantal gedetineerden van alle bronnen. In SPACE scoort Nederland hiermee het laagste aantal gedetineerden van alle geanalyseerde landen. Van deze gedetineerden zaten er volgens SPACE 5.701 mensen in voorlopige hechtenis. Dit betekent dat Nederland 34,4 mensen in voorlopige hechtenis had per 100.000 inwoners. Dit is exact hetzelfde aantal als in de WPBD. Wederom staat Nederland hier dan ook op een 3^e plek, onder Luxemburg en Italië.⁵

Vanwege de kleinere totale gedetineerdenpopulatie in deze bron, valt het percentage voorlopige hechtenis ten opzichte van de gedetineerdenpopulatie in SPACE hoog uit, namelijk op 48,6%. Vanuit de top drie in de WPBD, is Nederland in SPACE opgeklommen naar de koploper binnen onze analyse. Onder Nederland volgen Italië (48,8 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 43,1% van de gedetineerdenpopulatie) en Zwitserland (32,5 mensen in voorlopige hechtenis per 100.000 inwoners, 41,0% van de gedetineerdenpopulatie). In figuur 7 is een visuele weergave van deze cijfers opgenomen.

Figuur 7 Verdeling SPACE (Aebi & Delgrande, 2012)

Definitie gedetineerdenpopulatie

De gedetineerdenpopulatie in SPACE bestaat uit de categorieën veroordeelden en ‘overig’. Per land wordt duidelijk gedefinieerd welke groepen worden meegeteld en welke niet. In ieder land worden namelijk verschillende groepen wel of niet meegeteld. Voor Nederland worden alleen de veroordeelden en mensen onder elektronisch toezicht meegenomen. Jeugdigen, vreemdelingen of tbs’ers zijn niet meegenomen. Dit zou een verklaring kunnen bieden voor het lage totaal aantal.

Definitie voorlopige hechtenis

De definitie van voorlopige hechtenis in SPACE sluit aan bij de definities in het European Sourcebook en de WPBD. Dit verklaart ook dat de aantallen exact hetzelfde zijn als de WPBD. Waarom het European Sourcebook wel afwijkt, is onduidelijk.

In SPACE worden de cijfers over mensen in voorlopige hechtenis gegeven per categorie voorlopige hechtenis. Dit geeft extra informatie ten opzichte van de vorige bronnen. Deze gegevens zijn weergegeven in tabel 1.

De meeste mensen in voorlopige hechtenis zitten in de categorie *Wachtend op veroordeling*.

Binnen Nederland is dit niet anders met 4.305 mensen binnen deze categorie. Italië spring er uit. Daar zitten bijna evenveel mensen in de categorie Hoger beroep als in de categorie *Wachtend op veroordeling*.

Tabel 1 Voorlopige hechtenis volgens SPACE (Aebi & Delgrande, 2012)

Land	Wachtend op veroordeling	Schuldig nog niet veroordeeld	Hoger beroep	Nog geen laatste oordeel
België	2.670		629	
Denemarken	1.084	325		
Duitsland	10.941			
Frankrijk	11.948		3.903	
Griekenland	3.728			
Italië	14.795		14.644	
Luxemburg	234		40	
Nederland	4.305		1.396	
Noorwegen	1.012			33
Oostenrijk	1.935			
Engeland & Wales	8.487	4.517		
Zweden	1.548			
Zwitserland	1.894			640

2.8 Verschillen in definities en cijfers

We hebben gezien dat verschillende bronnen uiteenlopende definities hanteren, en dat dit leidt tot verschillende ‘ranglijsten’ voor wat betreft het (relatieve) aantal mensen in voorlopige hechtenis per land. In tabel 2 en 36 hebben we weergegeven wat de verschillen in definities tussen de bronnen zijn, voor zover dit bekend is. We zijn hier uitgegaan van de definities zoals die zijn gebruikt voor de Nederlandse situatie. In sommige bronnen worden namelijk verschillende definities gehanteerd per land.

Tabel 2 Verschillen per bron in de definitie van de gedetineerdenpopulatie

Categorie	Eurostat	European Sourcebook	WPBD	SPACE
Veroordeelden	✓	✓	✓	✓
Jeugd	✓*	✓	✗*	✗*
Drug- addicted offenders outside penal institutions	?	✓	?	✗*
Psychiatrische instellingen	? *	✓	✗*	✗*
Vreemdelingen in administratieve detentie	✗	✗	?	✗*
Elektronisch toezicht	?	✗	?	✓*

* Deze groepen worden in deze bron in sommige landen wel, maar in sommige landen niet meegeteld.

Tabel 3 Verschillen per bron in de definitie van voorlopige hechtenis

Categorie	Eurostat	European Sourcebook	WPBD	SPACE
Inzekeringstelling	✗	✗	✗	✗
Nog wachtend op veroordeling	✓	✓	✓	✓
Schuldig, zonder veroordeling	✗	✓	✓	✓
Veroordeeld maar nog wachtend op hoger beroep	✗	✓	✓	✓
Nog geen laatste oordeel	✗	✓	✓	✓

Voor de gedetineerdenpopulatie (tabel 2) zien we dat er onduidelijkheid is. We weten niet voor alle bronnen exact welke groepen worden meegeteld. Bovendien is er veel variatie binnen de bronnen: verschillende groepen worden voor het ene land wel, maar voor het andere land niet meegeteld (zie de sterretjes in de tabel). Het is om deze reden moeilijk om de verschillende cijfers uit de verschillende bronnen direct te relateren aan definitieverschillen.

Over de definitie van voorlopige hechtenis (tabel 3) bestaat meer duidelijkheid. Het European Sourcebook, de WPDB en SPACE tellen allemaal dezelfde groepen mee. Zoals we hebben gezien, leidt dit voor de WPDB en SPACE ook daadwerkelijk tot dezelfde cijfers.

Het European Sourcebook geeft afwijkende cijfers. De oorzaak hiervan hebben wij niet kunnen vaststellen. Eurostat gebruikt een hele andere definitie: dat telt alleen de mensen mee die nog geen veroordeling in eerste aanleg hebben gehad.⁶ Mensen die nog wachten op een definitieve uitspraak tellen niet mee.

Echter, ook hier zien we enige onduidelijkheid in de cijfers, los van de definities. In SPACE wordt namelijk afzonderlijk gerapporteerd over de aparte categorieën voorlopige hechtenis (zie tabel 1). Hier zien we dat volgens SPACE in verschillende landen mensen in voorlopige hechtenis zitten die al een uitspraak in eerste aanleg hebben gehad. Volgens de definitie van Eurostat zouden deze mensen dus niet moeten worden meegerekend in hun cijfers over voorlopige hechtenis. Als we echter de cijfers uit Eurostat bekijken, dan zien we dat deze mensen wel degelijk zijn meegeteld, in alle landen behalve Nederland. De oorzaak hiervan is ons onbekend. Bovendien zien we dat ook wanneer dezelfde definitie wordt gehanteerd, dit niet altijd betekent dat de cijfers dan ook overeenkomen. Voor Nederland zien we in SPACE dat 4.305 mensen zich in voorlopige hechtenis bevinden, wachtende op een uitspraak in eerste aanleg. Eurostat telt echter 4.054 mensen in voorlopige hechtenis. Waar het verschil van 251 vandaan komt, weten we niet.

We zien dus dat de spreiding tussen de bronnen gedeeltelijk wordt veroorzaakt door definitieverschillen, maar dat ook wanneer we waar mogelijk dezelfde definities hanteren, de cijfers soms nog steeds afwijken. De oorzaak hiervan blijft onduidelijk.

3 Samenvatting bevindingen

In deze bijlage hebben we ons gebogen over de vraag of het mogelijk is iets te zeggen over de ‘koploperspositie’ in Europa voor wat betreft de toepassing van voorlopige hechtenis. Hiertoe hebben we vier verschillende openbare bronnen bestudeerd. We hebben vastgesteld dat al deze bronnen uiteenlopende cijfers presenteren (zie tabel 4 voor een samenvattend overzicht). Gedeeltelijk kan dit worden verklaard doordat er verschillende definities worden gehanteerd. Zo wordt in Eurostat voorlopige hechtenis gedefinieerd als mensen die nog geen uitspraak in eerste aanleg hebben gehad, terwijl in de overige bronnen een bredere definitie wordt gehanteerd. Overigens leidt dit alleen voor Nederland duidelijk tot een lager aantal mensen in voorlopige hechtenis. Ook de gedetineerdenpopulatie wordt in verschillende bronnen verschillend gedefinieerd. Zo worden bijvoorbeeld jeugdigen, vreemdelingen of tbs’ers in de ene bron wel meegenomen, en in de andere niet.

Tabel 4 Voorlopige hechtenis in 2010 volgens twee maatstaven en vier bronnen

Land	SPACE		Eurostat		European Sourcebook		World Prison Brief Data	
	Per 100.000 inwoners	t.o.v. gedetineerden	Per 100.000 inwoners	t.o.v. gedetineerden	Per 100.000 inwoners	t.o.v. gedetineerden	Per 100.000 inwoners	t.o.v. gedetineerden
Italie	48,8	43,1%	48,1	41,9%	48,6	43%	49,7	43,6%
Luxemburg	54,6	39,7%	63,3	46,7%	54,8	40%	60,3	43,9%
Nederland	34,4	48,6%	24,5	28,2%	35,7	41%	34,4	43,0%
Zwitserland	32,5	41,0%	33,0	44,5%	24,5	31%	32,5	41,0%
Denemarken	25,5	35,7%	25,5	35,7%	24,8	33%	25,0	34,9%
Belgie	30,4	29,0%	34,2	35,2%	30,5	28%	34,2	35,1%
Griekenland	33,0	31,2%	35,8	32,8%	30,9	30%	31,3	31,2%
Noorwegen	21,5	28,7%	16,0	21,7%	21,1	27%	21,5	28,7%
Frankrijk	24,5	23,7%	24,3	25,9%	25,0	24%	23,5*	25,0*
Zweden	16,6	22,4%	15,8	21,5%	15,5	21%	18,5	24,4%
Oostenrijk	23,1	22,5%	22,8	21,7%	22,7	22%	23,1	22,5%
Duitsland	13,4	15,3%	15,8	18,2%	14,1	16%	13,4	15,2%
Engeland & Wales	23,5	15,3%	23,5	15,5%	15,4	10%	23,5	15,3%

* Cijfer heeft betrekking op 2011, omdat cijfer over 2010 niet beschikbaar is.

Aan de hand van de geconstateerde definitieverschillen kunnen we geen volledige verklaring geven voor de grote spreiding tussen de bronnen die we, met name voor Nederland, hebben gezien in figuren 2 en 3 aan het begin van deze bijlage.

Bijlage 1

Literatuur

Aebi, M.F. & Delgrande, N. (2012). *Council of Europe Annual Penal Statistics - SPACE I Survey 2010*. Strasbourg: University of Lausanne.

Berghuis, B., Linckens, P. & Aanstoot, A. (2016). *De voorlopige hechtenis een halt toegeroepen?* Trema maart 2016, blz. 76–81.

European Institution for Crime Prevention and Control (2014). *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014*. Helsinki: Academic Bookstore.

Eurostat (zonder datum). *Prisoners by legal status of the trial process*.
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=crim_pris_tri&lang=en,
geraadpleegd op 10 maart 2017.

International Centre for Prison Studies (zonder datum). *World Prison Brief Data*. van
<http://www.prisonstudies.org/map/europe>, geraadpleegd op 10 maart 2017.

Bijlage 2

Eindnoten

1. Zie voor meer hierover ons gepubliceerde rapport Voorarrest: Verdachten in de cel.
2. Zie o.a. Berghuis, Linckens & Aanstoot, 2016.
3. Aebi & Delgrande, 2012.
4. We kijken naar de aantallen per 100.000 inwoners ten behoeve van de vergelijkbaarheid tussen landen. Landen met weinig inwoners zullen immers een lager totaal aantal mensen in voorlopig hechtenis hebben dan landen met veel inwoners.
5. Voor zowel Luxemburg als Italië wordt in SPACE overigens wel een iets hoger aantal mensen in voorlopige hechtenis gerapporteerd dan in de WPBD.
6. België, Denemarken, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Engeland & Wales, Zwitserland én Nederland.

Voorlichting

Afdeling Communicatie

Postbus 20015

2500 EA Den Haag

telefoon (070) 342 44 00

voorlichting@rekenkamer.nl

www.rekenkamer.nl

Den Haag, november 2017

Inhoud

1

Inleiding

2

Analyse

3

Samenvatting

Bijlagen

